

Світлана Петрівна Гвоздій,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри медичних знань та безпеки життєдіяльності,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІН ПРО БЕЗПЕКУ ЛЮДИНИ

У статті розглянуто позааудиторну діяльність як складову освітнього процесу щодо дисциплін з безпеки. Наводяться суттєві особливості, характеристики та вимоги до позааудиторної діяльності щодо дисциплін з безпечної життєдіяльності як цілісного процесу, учасники якого видозмінюються і самовдосконалюються. Запропоновані підходи до визначення змісту та видів позааудиторної діяльності щодо дисциплін з безпеки. Позааудиторна діяльність розглядається як діяльність, що: пов'язується з науково-дослідною роботою студентів; об'єднує між собою викладачів, студентів та організації, що опікуються безпекою; поєднує процес формування культури безпечної життєдіяльності із дозволяям студентства для забезпечення його безпеки; спрямована на формування особистості безпечної типу.

Ключові слова: позааудиторна діяльність, культура безпечної життєдіяльності, освітній процес.

У сучасній системі освіти зазначаються перспективні напрямки змін: реалізація ідей неформальної освіти, перехід від «навчання» до «освіти»; індивідуалізація освіти на основі індивідуальних здібностей тих, хто навчається; затвердження самоосвіти, самонавчання в якості ведучої форми освіти; орієнтація на освіту, яка «творює знання» і сприяє розвитку творчих здібностей; застосування нових інформаційних технологій в освіті; перехід від принципу «освіта на все життя» до принципу «освіта через усе життя» [6, 11]. Проте, в умовах приєднання України до Болонського процесу значно зменшується кількість аудиторних годин і зростає частка самостійної роботи студентів в позааудиторний час. Тому виникає необхідність організації позааудиторної діяльності, яка б слугувала на користь освітньому процесу взагалі та для дисциплін з безпеки зокрема.

Проблема позааудиторної діяльності (роботи) студентів була предметом вивчення багатьох учених. Позааудиторну діяльність розглядали як фактор професійного самовизначення студента (Т. Іванайська), щодо проблем формування і розвитку творчих та управлінських умінь студентів (Ж. Рудницька, Н. Сердюк та ін.), розвитку їхньої творчої обдарованості (І. Карпова, А. Садикова та ін.), організаційських здібностей (А. Галеева) та виховання соціально-значимих якостей особистості (А. Саржанова, Г. Квасних та ін.). Визначали роль позааудиторної діяльності щодо підготовки майбутніх педагогів О. Гаврилюк, Л. Кондрашова, В. Малеев та ін.; щодо вивчення математики – Л. Латышева, Г. Скорнякова, О. Черемных, Л. Осипова та ін.; іноземних мов – І. Орлова, О. Буренок, Т. Сорокіна, тощо. Поза увагою вчених залишаються дисципліни з безпеки і необхідність залучення позааудиторної діяльності для їх актуалізації, популяризації та для поглиблення знань, умінь, навичок з безпеки і формування культури безпечної життєдіяльності в цілому.

Метою статті є визначити роль позааудиторної діяльності студента в освітньому процесі вищих навчальних закладів щодо дисциплін з безпеки.

До дисциплін з безпеки, згідно затверджених типових програм Міністерства освіти і науки України, ми відносимо «Безпеку життєдіяльності» та «Основи охорони праці» для освітнього рівня «бакалавр», «Цивільний захист» та «Охорона праці в галузі» для освітнього рівня «магістр». До означеного переліку можна віднести й дисципліни які додатково висвітлюють питання безпеки у довідці («Екологія»), надання медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях («Медицина катастроф») та інші. Зазначені дисципліни висвітлюють у певній мірі питання безпеки у відповідності до віку, фаху, освітнього рівня студента, забезпечуючи наскрізність у вивченні означених питань у вищій школі, при цьому не визначена роль позааудиторної діяльності у цьому процесі.

Сьогодні вища школа повинна підготувати висококваліфікованого фахівця, який вирішує завдання, що часто міняються та носять пошуковий характер. При цьому, завданням усього освітнього процесу є сформулювати творчу особистість готову до змін. Одним із напрямків удосконалення роботи у вузі є перехід від інформативних форм навчання до навчання керованого, виявлення здібностей студентів і управління їх розвитком, використання таких форм навчання, які розвивають здатності до самоосвіти [14].

Одним із засобів, що дозволяє вирішити сукупність завдань, поставлених суспільством і часом перед освітою, є позааудиторна діяльність студентів як невід'ємний компонент системи вищої освіти [11]. При відповідній організації професійно орієнтована позааудиторна діяльність студентів може забезпечити глибоке і творче засвоєння теоретичних знань, практичних навичок і способів діяльності, сприяти розвитку креативності, відповідальності, ініціативності студентів, на нашу думку, й сприяти формуванню культури безпечної життєдіяльності.

Єдиного визначення поняття «позааудиторна діяльність» в науково-педагогічній літературі немає. Є певні терміни, які в цілому відображають роботу студентства за рамками аудиторної роботи. Це «позанавчальна», «позааудиторна робота» та «позаау-

диторна діяльність» тощо. Так, ні в «Українському педагогічному словнику», ні в «Російській педагогічній енциклопедії» не вміщено статті, присвяченої позааудиторній діяльності, натомість, визначається «позакласна робота» як «складова частина навчально-виховної роботи, одна з форм організації дозвілля учнів, яка організується і проводиться у позаурочний час за активною допомогою і при тактовному керівництві з боку педагогічного колективу, вихователів, організаторів позакласної та позашкільної роботи» [7, с. 263].

У Педагогічному енциклопедичному словнику однією з форм організації вільного часу учнів визначається «позакласна робота» як складова частина навчально-виховного процесу школи. Завданням такої роботи було створити сприятливі умови для прояву творчих здібностей через організацію реальних справ, доступних для дітей, і ці справи мають конкретний результат [8].

На нашу думку, поняття «позааудиторна робота» за змістом досить близько до визначення «позааудиторної діяльності» [2], ключовим поняттям якого є діяльність. У загальнонауковому розумінні «діяльність» визначається як «форма активного ставлення людини до оточуючого її світу з метою перетворення» [12, с. 255]. У педагогічному трактуванні діяльність визначається як активна взаємодія з навколишньою дійсністю, у ході якої живе створіння виступає як суб'єкт, цілеспрямовано діючий на об'єкт та який задовольняє таким чином свої потреби [7, с. 348].

Поняття «позааудиторна робота» використовувався в наукових дослідженнях з проблем вищої школи за радянських часів. Система позааудиторної роботи розглядалася як сукупність виховних впливів, що забезпечують цілеспрямованість, послідовність, систематичність, повідомлення педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю студентів [3].

А. Казьмерчук зазначає, що позааудиторна робота відрізняється від позанавчальної тим, що спрямована на вирішення завдань навчального процесу, але не на лекціях і семінарах, а за межами аудиторії у вільний час і в інших формах. Тобто ці дві сфери не збігаються за змістом, а об'єднує їх лише те, що обидві реалізуються у вільний від навчальних занять час. При цьому позааудиторна робота безпосередньо пов'язана з вирішенням завдань навчання. Позанавчальна діяльність з навчальним процесом безпосередньо не пов'язана і виконує переважно виховні функції [2].

Важливість позааудиторної роботи в процесі навчання студентів полягає також у розширенні різноманітності форм взаємодії між викладачем і студентами. Це також актуально в даний час, коли студенти мають більше можливостей щодо отримання інформації через Інтернет. Їх підготовка до занять часто формалізується до пошуку готових відповідей і письмових робіт. Втрачається творчий підхід, студенти все рідше звертаються до першоджерел інформації, зазначає М. Байнова [1]. Метою позааудиторної роботи студентів є: розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;

формування у студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; закріплення, збагачення і поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; формування світогляду студентів і їх світоглядної культури; формування інтересів студентів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту; виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей і нахилів; організація змістовного дозвілля студентів, культурного відпочинку та розваг; забезпечення всебічного виховання студентів тощо, підкреслює М. Байнова [1]. Серед принципів позааудиторної роботи пріоритетними виокремлюють добровільну участь у ній студентів; суспільну спрямованість; ініціативу і самодіяльність студентів; розвиток винахідливості, студентської технічної та художньої творчості; всебічну фізичну підготовку; взаємодію різних форм і видів.

Позааудиторна робота студентів – це процес, в якому домінує елемент самореалізації, доводить Ю. Матвій-Лозинська [4]. Така робота дає змогу студентам гармонізувати внутрішні та зовнішні фактори формування професійної культури, створює додаткові умови для реалізації внутрішнього потенціалу, задоволення тих потреб, які в процесі аудиторної роботи не задовольняються.

На нашу думку, в умовах особистісно-орієнтованого навчання, суб'єкт-суб'єктної парадигми освіти мова повинна йти про організацію саме позааудиторної діяльності студентів у якій на перший щабель постає особистість студента, його інтереси та прагнення. Серед суттєвих характеристик позааудиторної діяльності студентів перелічуються такі. По-перше, вона, так як й позааудиторна робота, здійснюється в позааудиторний час, має відношення до сфери вільного часу. По-друге, позааудиторна діяльність відрізняється від навчальної за змістом і принципам організації. Навчальна діяльність характеризується нормативністю, тому регламентується навчальними планами, програмами, і надіндивідуальністю, оскільки є обов'язковою для всіх і ігнорує індивідуальні відмінності. Позааудиторна діяльність відрізняється ненормативністю і індивідуальним характером. Це означає, що формування її змісту, форм і методів не регламентується і обумовлено насамперед потребами та інтересами студентів. По-третє, позааудиторна діяльність являє собою соціокультурне середовище, яке створює умови для саморозвитку, соціальної самоідентифікації особистості і реалізації своїх природних задатків і здібностей [5].

Позааудиторну діяльність студентів А. Казьмерчук пропонує розуміти як систему, що поєднує в собі мету, завдання, зміст, методи і форми виховної діяльності, спрямовані на формування теоретичних основ сутності професійної культури і розвиток її компонентів [2]. Н. Скрипник позааудиторну діяльність розглядає як необхідну складову цілісного навчально-виховного процесу, тому що вона вміщує різні заходи навчального і виховного характеру. Учена пропонує розглядати позааудиторну діяльність як систему взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, що є невід'ємною складовою професійної підготовки і здійснюється

поза розкладом навчальних занять з метою створення умов для особистісного розвитку студентів і їх самореалізації [10].

В. Попова під позааудиторною діяльністю розуміє життєвий простір, який розширюється; в якому, при педагогічній підтримці, студент переходить від соціальної ролі того, хто навчається, до ролі професіонала і здійснює пізнання обставин і самого себе, порівнюючи себе з іншими, визначаючи орієнтири дій у сьогоденні і майбутньому. Це стимулює цілорічне самоосвіту, самопізнання і самореалізацію студента, які будуть продовжені і за межами педагогічної уваги [9]. Життєдіяльність студента вченою визначається як взаємопов'язана сукупність різних видів діяльності у позанавчальний час, що забезпечує задоволення потреб конкретного студента, групи студентів у самостійно обраній справі, відповідно до власних інтересів, з урахуванням вимог і потреб більш широкої соціальної сфери і всього суспільства [9].

Ми згодні із визначенням В. Попової, що позааудиторна діяльність це об'єктивно необхідний стан у динамічній системі суспільства, як процес становлення фахівця, як місце, де проходить процес засвоєння соціального середовища, рефлексії усіх виникаючих відносин, визначення у цьому середовищі себе: продуктивність індивідуальних загальноосвітніх процесів, емоційна залученість, гармонічне поєднання інтелектуальної, творчої, індивідуальної і колективної активності; формування професійних компетенцій, набуття способів й прийомів безпечної взаємодії.

Позааудиторна діяльність як специфічний вид діяльності вимагає захопливої нестандартної її організації. Більш того, повинні виконуватися вимоги щодо добровільної активності студентів в участі та самостійній організації різноманітних заходів. Функція викладачів при цьому зводиться лише до помічника, консультанта, який стежить за діяльністю студентів. Колективність та масовість – ще одна вимога щодо позааудиторної діяльності, що передбачає добровільну участь студентів у різних студентських клубах, конференціях та ін. [15].

- Такий підхід дозволяє нам дати визначення позааудиторної діяльності студентів як педагогічно доцільної організації вільного часу студентів, що забезпечує не тільки придбання ними спеціальних знань, навичок і позааудиторна діяльність входить до складу навчально-виховного процесу. Вона була спрямована на розв'язання виховних завдань та тісно пов'язана з процесом навчання, головна її відмінність від процесу навчання – це позааудиторність. Під час позааудиторної діяльності щодо формування культури безпечної життєдіяльності на перше місце поставали особистісно-ціннісні орієнтації студента, його людяність, доброзичливість, відповідальність та готовність прийти на допомогу тощо;
- позааудиторна діяльність є найбільш ефективним засобом впливу на студентів у процесі їх соціокультурної адаптації в сучасному соціумі. Така діяльність надавала можливість студентам отримати досвід убезпечення власної безпеки, бути

толерантними та рішучими, сміливими та впевненими у своїх знаннях, уміннях та навичках;

- особливість позааудиторної діяльності від інших самостійних робіт полягала у мірі участі та якості викладачів у ній. Позааудиторна робота пропонувала викладачам участь на основі партнерських та рівноправних стосунків із студентами. Така робота ґрунтувалася на довірі та взаємній повазі студентів та викладачів, в яких виявилися спільні пріоритети та інтереси поза навчальним процесом;
- позааудиторна діяльність студентів передбачала й колективну діяльність студентів, при цьому кожен студент мав своє завдання в колективі. Така діяльність сприяла розвитку особистості в умовах колективного середовища, при цьому студент отримував не тільки досвід з умінь та навичок безпечної життєдіяльності, а й досвід спілкування з однолітками за межами навчального закладу.
- умінь, які відповідають характеру професії, а й сприяють розвитку особистісних якостей, реалізації їх нахилів та науково-практичних інтересів [2].

Позааудиторна діяльність дозволяє включати студентів у різноманітне, поліпрофесіональне спілкування, що розвиває їх комунікативну компетентність, студенти в спілкуванні пізнають життя і діяльність дорослих; в ході включення в різноманітну позааудиторну діяльність студенти стають учасниками різних малих груп, нерідко ці групи стають для них референтними, тобто можуть надавати максимально позитивний вплив на розвиток особистісних та професійних якостей, на формування професійної спрямованості.

Позааудиторна діяльність надає студентам можливість вибору змісту, форм, ступеня навчання і позиції, які не можуть бути реалізовані в ході навчальної діяльності. Це створює умови для індивідуального розвитку соціально-значущих якостей як то доброта, гуманізм, толерантність до невизначеності тощо. У позааудиторній діяльності студентам надається можливість реалізувати свої зрілі можливості і проявити себе активним, самостійним, відповідальним не тільки за себе, але і за інших людей; позааудиторна діяльність доповнює і розширює рамки навчальної роботи, що дозволяє розвивати досвід студентів і позитивно впливати на розвиток спрямованості, підвищувати рівень професійних знань і умінь.

Для ефективної реалізації освітнього процесу щодо безпечної життєдіяльності та для формування культури безпечної життєдіяльності студентів необхідно дотримуватись певних вимог. По-перше, необхідно щоб здійснювався постійний, безпосередній взаємозв'язок аудиторної і позааудиторної діяльності вузу щодо дисциплін з безпеки; по-друге, має бути створена цілісна багатовекторна система позааудиторної діяльності для формування культури безпечної життєдіяльності у студентів з використанням різних форм, що передбачають варіативність, самоорганізацію студентів, розвиток самоврядування тощо; по-третє, забезпечення свободи суб'єктивного вибору студента і зменшення керуючого впливу

викладача; у позааудиторній діяльності все має бути засновано на співробітництві викладачів і студентів з подальшою рефлексією досвіду позааудиторної діяльності студентів.

На базі припущень, зроблених Ю. Матвіїв-Лозинською [4] та іншими вченими [13, 15], підсумуємо особливості та характеристики нашої позааудиторної діяльності у вищому навчальному закладі щодо формування культури безпечної життєдіяльності під час вивчення дисциплін з безпеки:

- позааудиторна діяльність щодо формування культури безпечної життєдіяльності відбувалася поза навчальним процесом, у вільний час студентів. Ця діяльність була для студентів актуальною, необхідною, цікавою. Виходячи з такої позиції викладач запропонував широкий спектр змістових та методичних форм, засобів для організації позааудиторної діяльності, пріоритетних для студентства;
- позааудиторна діяльність відрізнялася від навчального процесу за змістом та принципами організації.

Якщо навчальна діяльність характеризувалася нормативністю, що постійно контролювалася викладачами, то позааудиторна діяльність відмінною була навіть від самостійної роботи позаконтрольованістю з боку викладачів, а також позанормативністю. Саме тому вибір змісту, методів та форм позааудиторної роботи не пропонувався цілком викладачами чи програмами, а відповідали потребам та інтересам студентів;

Проведений нами аналіз сучасних наукових досліджень, власний досвід організації позааудиторної

діяльності студентів у вищому навчальному закладі дозволили виокремити такі напрями у визначенні змісту та видів такої діяльності у процесі формування культури безпечної життєдіяльності:

- це цілісний процес, учасники якого видозмінюються і самовдосконалюються;
- ця діяльність пов'язується з науково-дослідною роботою студентів;
- ця діяльність об'єднує між собою викладачів дисциплін з безпеки; студентів вишу; організації, що опікуються безпекою;
- ця діяльність може поєднати процес формування культури безпечної життєдіяльності із дозвіллям студентства для забезпечення його безпеки;
- це діяльність спрямована на формування особистості безпечної типу з високим рівнем культури безпечної життєдіяльності.

Отже, позааудиторна діяльність сьогодні може задовольнити потреби студентства щодо актуальних питань з безпеки через використання різних форм та прийомів роботи у вільний час студента. Перспективним науковим дослідженням вбачаємо більш детальний розгляд можливостей позааудиторної діяльності для формування культури безпечної життєдіяльності в студентів класичних університетів. У процесі позааудиторної діяльності у студентів розвивається інтерес до різних видів діяльності, в тому числі наукової, пошукової, творчої і т.п.; позааудиторна діяльність «розширює» рамки вишу і дозволяє співпрацювати з громадськими організаціями, установами, що сприяє розвитку досвіду безпечної життєдіяльності студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Байнова М.С. Внеаудиторная работа со студентами специальности «Государственное и муниципальное управление» на примере научного студенческого кружка [Электронный ресурс] / М.С. Байнова // Государственное управление. Электронный вестник. – 2010. – № 25. – С. 1-10. – Режим доступа к журналу: <http://cyberleninka.ru/article/n/vneauditornaya-rabota-so-studentami-spetsialnosti-gosudarstvennoe-i-munitsipalnoe-upravlenie-na-primere-nauchnogo-studencheskogo>.
2. Казьмерчук А.В. Внеаудиторная деятельность как средство интенсификации профессионального обучения в высшем учебном заведении [Электронный ресурс] / А.В. Казьмерчук // Вестник ТГПУ. – 2013. – №9 (137). – С.54-60. Режим доступа до журн.: <http://cyberleninka.ru/article/n/vneauditornaya-deyatelnost-kak-sredstvo-intensifikatsii-professionalnogo-obucheniya-v-vysshem-uchebnom-zavedenii#ixzz4EUGt8hpl>.
3. Кондрашова Л.В. Внеаудиторная работа по педагогике в педагогическом институте [Текст] / Л.В. Кондрашова. – Киев; Одесса: Вища шк., 1988. – 159 с.
4. Матвіїв-Лозинська Ю.О. Позааудиторна діяльність як складова навчально-виховного процесу вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / Ю.О. Матвіїв-Лозинська // Вісник ЛДУ БЖД. Педагогічні науки. – 2011. – № 5, част.2. – С.175-179. – Режим доступу до журналу: <http://www.ldubgd.edu.ua/scientific-herald/ldu-bzhd/no5-2011-ch2>.
5. Овчаренко Г.Е. Педагогічні умови соціалізації студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у позанавчальній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.05: – соціальна педагогіка./ Г.Е. Овчаренко. – Луганськ, 2005. – 22 с.
6. Омарова З.У. Внеаудиторная работа со студентами важнейший фактор формирования личности [Электронный ресурс] / З.У. Омарова // Педагогические науки. Методические основы воспитательного процесса. – 2011. – №3. – Режим доступа к журналу: http://www.rusnauka.com /18_DSN_2011/Pedagogica /3_90482.doc.htm.
7. Педагогическая энциклопедия [Текст] // Под. ред. Каирова И.А. – Т. 2. – М.: «Сов. Энцикл». – 1965. – 968 с.
8. Педагогический энциклопедический словарь [Текст] / Редкол.: М.М. Безруких, В.А. Болотов, Л.С. Глебова и др.; Гл. ред. Б.М. Бим-Бад. – М.: Большая рос. энцикл., 2002. – 528 с.
9. Попова В.И. Внеаудиторная деятельность студентов: Теория и социально-педагогическая практика: дис... доктора педагогических наук [Текст]: 13.00.01. / Попова, Валентина Ивановна. – Оренбург, 2003. – 332 с.

10. Скрипник Н.С. Позааудиторна діяльність студентів вищих навчальних закладів: сутність, структура й особливості [Текст] / Н. С. Скрипник // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2012.– Вип. 27 (80). – С. 566-571.
11. Старокожева Е.И. Проблемы организации внеаудиторной деятельности студентов в профессиональной подготовке учителя [Электронный ресурс] / Е.И. Старокожева // Внеаудиторная работа как средство повышения практической направленности в подготовке специалистов начального образования: науч.практ.конф., 30 марта 2007 года: тезисы докладов. – Белгород, 2007. – Режим доступа: [estart-kozheva.narod.ru/work/audit.doc](http://estart.kozheva.narod.ru/work/audit.doc).
12. Філософський словник соціальних термінів. Вид. 3-тє, доп. – Х.: «Р.И.Ф.», 2005. – 672 с.
13. Шехавцова С.О. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у позанавчальній діяльності університету: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Шехавцова Світлана Олександрівна. – Луганськ, 2009. – 223 с.
14. Якушкина Л.П. Развитие ключевых компетенций специалиста в процессе внеаудиторной самостоятельной работы в вузе [Текст] / Л.П. Якушкина // Научные исследования в образовании. – 2007. – №1 – С. 154-155.
15. Яремчук Н.Я. Підготовка студентів класичного університету до виховної діяльності у загальноосвітній школі: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Яремчук Наталія Ярославівна. – Вінниця, 2007. – 189 с.

Светлана Петровна Гвоздий,
кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой медицинских знаний и безопасности жизнедеятельности,
Одесский национальный университета имени И.И. Мечникова,
ул. Дворянская, 2, г. Одесса, Украина

ОРГАНИЗАЦИЯ ВНЕАУДИТОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ ПО ДИСЦИПЛИНАМ О БЕЗОПАСНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

В условиях присоединения Украины к Болонскому процессу значительно уменьшается количество аудиторных часов и выросла доля самостоятельной работы студентов во внеаудиторное время. Поэтому возникает необходимость организации внеаудиторной деятельности, которая служила бы на пользу образовательному процессу в целом и для дисциплин по безопасности в частности. Проблема внеаудиторной деятельности (работы) студентов была предметом изучения многих ученых. Вне поля зрения ученых остаются дисциплины по безопасности и необходимость привлечения внеаудиторной деятельности для их актуализации, популяризации и для углубления знаний, умений, навыков по безопасности, формирования культуры безопасной жизнедеятельности у студентов. Целью статьи является определить роль внеаудиторной деятельности студента в образовательном процессе высших учебных заведений для дисциплин по безопасной жизнедеятельности.

В условиях личностно-ориентированного обучения, субъект-субъектной парадигмы образования речь должна идти об организации именно внеаудиторной деятельности (не «работы») студентов, в которой на первую ступень становится личность студента, его интересы и стремления. Приводятся значимые характеристики внеаудиторной деятельности для дисциплин по безопасной жизнедеятельности: осуществляется в свободное время студента; отличается не-нормативностью и индивидуальным характером; формирование содержания, форм, методов обусловлено потребностями студентов; создает условия для саморазвития, социальной самоидентификации личности. Для эффективной реализации образовательного процесса по безопасной жизнедеятельности и для формирования культуры безопасной жизнедеятельности студентов предлагаются определенные требования: постоянная, непосредственная взаимосвязь аудиторной и внеаудиторной деятельности вуза при обучении вопросам безопасности; целостная многовекторная система внеаудиторной деятельности, предусматривающая вариативность самоорганизации студентов; работа во внеаудиторной деятельности должна быть основана на сотрудничестве преподавателей и студентов для обеспечения свободы выбора студента, уменьшения управляющего воздействия преподавателя, с последующей рефлексией опыта внеаудиторной деятельности студентов.

Внеаудиторная деятельность рассматривается как деятельность, которая: связана с научно-исследовательской работой студентов; объединяет между собой преподавателей, студентов и организации, занимающиеся безопасностью; сочетает процесс формирования культуры безопасной жизнедеятельности с досугом студенчества для обеспечения его безопасности; направлена на формирование личности безопасного типа. Системная организация внеаудиторной деятельности студентов способствует формированию культуры безопасности жизнедеятельности, обеспечивает глубокое и творческое усвоение теоретических знаний, практических навыков и способов деятельности, содействует развитию креативности, ответственности, инициативности студентов в вопросах безопасной жизнедеятельности.

Ключевые слова: внеаудиторная деятельность, культура безопасной жизнедеятельности, образовательный процесс.

Svetlana Gvozdi,
Candidate of Pedagogical Sciences, PhD, Associate Professor,
Head of the Department of Medical Knowledge and Safety of Life and Activity
at Odessa I. I. Mechnikov National University,
Dvoryanskaya Str., 2, Odessa, Ukraine

ORGANIZATION OF STUDENTS' EXTRACURRICULAR ACTIVITY WITHIN THE DISCIPLINE PERSON'S SAFETY

In the context of Ukraine's accession to the Bologna process the number of classroom hours has been significantly reduced whereas the portion of students' self-guided work during extracurricular hours has increased. Therefore, there arises a need for the extracurricular activity which would contribute into the educational process as a whole as well as for the disciplines devoted to safety, in particular. The problem of students' extracurricular activity (work) has been studied by many scientists. However, the disciplines devoted to various issues of safety alongside with the need for extracurricular activity for their actualization, promotion including enhancement of knowledge, safety skills, creation of the safe life and activity culture among students are still out of scientists' sight. The aim of the article is to define the role of students' extracurricular activity in the educational process of higher educational institutions within the disciplines devoted to safe life.

In the framework of the student-centered learning, subject-subject paradigm of education, we should rather talk about the organization of students' extracurricular activity (not work) in which the student's identity, interests and aspirations are put forward, at the first stage. There are demonstrated important characteristics of the extracurricular activities disciplines specifying life safety: it is carried out in students' spare time; it is differentiated as non-normative possessing an individual character; the formation of the contents, forms, methods are stipulated by the needs of the students; it creates conditions for self-development, social identity of an individual.

Certain requirements enabling effective implementation of the educational process facilitating safe activity as well as formation of the students' safe life and activity culture are offered. These requirements are as follows: a constant direct interconnection of university's classroom and extracurricular activities while teaching safety issues; an integrated multi-vector system of extracurricular activities providing variability of students' self-organization; the work during extracurricular activities should be based on cooperation of teachers and students to ensure freedom of the students' choice, to reduce the control action of the teacher, followed by the reflection of the students' extracurricular activities experience.

Extracurricular activities are considered as an activity which is associated with students' research work; unites teachers, students and organizations involved in safety; combines the process aimed at the formation of the safe life and activity culture with students' leisure time to ensure their safety; targeted to the formation of the person proclaiming a safety type. A systemic organization of students' extracurricular activity contributes to the formation of the safe life and activity culture, facilitates a deep and creative assimilation of theoretical knowledge, practical skills and ways of activity, promotes the development of students' creativity, responsibility, initiative when dealing with the issues regarding safe life.

Key words: extracurricular activities, safe life and activity culture, educational process

Подано до редакції 07.05.2016 р.

Рекомендовано до друку: 19.05.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор В. В. Нестеренко